מתני' אלו דברים של עובדי כוכבים אסורין ואיסורן איסור הנאה היין והחומץ של עובדי כוכבים שהיה מתחלתו יין וחרס הדרייני ועורות לבובין רשב"ג אומר בזמן שהקרע שלו עגול אסור משוך מותר בשר הנכנס לעבודת כוכבים מותר והיוצא אסור מפני שהוא כזבחי מתים דברי ר"ע ההולכין לתרפות אסור לשאת ולתת עמהן והבאין מותרין: נודות העובדי כוכבים וקנקניהן ויין של ישראל כנוס בהן אסורין ואיסורן איסור הנאה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אין איסורן איסור הנאה: החרצנים והזגין של עובדי כוכבים אסורין ואיסורן איסור הנאה דברי ר"מ וחכ"א לחין אסורין יבישין מותרין המורייס וגבינת בית אונייקי של עובדי כוכבים אסורין ואיסורן איסור הנאה דברי ר' מאיר וחכ"א אין איסורן איסור הנאה אמר ר' יהודה שאל ר' ישמעאל את רבי יהושע כשהיו מהלכין בדרך אמר לו (א) מפני מה אסרו גבינות עובדי כוכבים אמר לו מפני שמעמידין אותה בקיבה של נבילה אמר לו והלא קיבת עולה חמורה מקיבת נבילה (ב) אמרו כהן שדעתו יפה שורפה חיה ולא הודו לו אבל אמרו אין נהנין ולא מועלין אמר לו מפני שמעמידין אות' בקיבת עגלי עבודת כוכבים אמר לו אם כן למה לא אסרוה בהנאה השיאו לדבר אחר אמר לו ישמעאל (ג) היאך אתה קורא [1]כי טובים דודיך מיין או כי טובים דודיך אמר לו כי טובים דודיך אמר לו אין הדבר כן שהרי חבירו מלמד עליו [2]לריח שמניך טובים: **גמ'** יין מנלן אמר רבה בר אבוה אמר קרא [3]אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם מה זבח אסור בהנאה אף יין נמי אסור בהנאה (ד) זבח גופיה מנלן דכתיב [4]ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת אסור בהנאה אף זבח נמי אסור בהנאה ומת גופיה מנלן אתיא שם שם מעגלה ערופה כתיב הכא [5]ותמת שם מרים וכתיב התם [6]וערפו שם את העגלה בנחל מה להלן אסור בהנאה אף כאן נמי אסור בהנאה והתם מנלן אמרי דבי רבי ינאי [7]כפרה כתיב בה כקדשים: והחומץ של עובדי כוכבים שהיה מתחלתו יין: פשיטא משום דאחמיץ פקע ליה איסוריה אמר רב אשי הא אתא לאשמועינן חומץ שלנו ביד עובד כוכבים אין צריך חותם בתוך חותם אי משום אינסוכי לא מנסכי ואי משום איחלופי כיון דאיכא חותם לא טרח ומזייף אמר רבי אילעא שנינו יין מבושל של עובדי כוכבים שהיה מתחלתו יין אסור פשיטא משום דאיבשיל פקע ליה איסורא אמר רב אשי הא אתא לאשמועינן יין מבושל שלנו ביד עובדי כוכבים אין צריך חותם בתוך חותם אי משום אינסוכי לא מנסכי ואי משום

איחלופי

מתני' **שהיה מתחילתו יין.** ביד העובד כוכבים לאפוקי היכא דזבין עובד כוכבים חומץ מישראל דלא מיתסר בהנאה דטעמא לאסור בהנאה משום דדלמא נסכיה הוא וחומץ לא מנסך: **וחרס הדרייני.** בגמרא (לב.) מפרש ששוריהו במים ויוצא יין הנבלע בו: **ועורות לבובין.** שקורעין כנגד הלב. דרכן לעשות כן לעבודת כוכבים ומוציאין את הלב דרך הנקב ומיתסר משום זבחי מתים: **משוך מותר.** שאין עושין כן לעבודת כוכבים: **והיוצא אסור.** בהנאה דעושין תקרובת: **לתרפות.** לטעות עבודת כוכבים למרחוק: **אסור לשאת ולתת.** דאזיל ומודה לעבודת כוכבים ועוד דזבני מידי דאצטריך לעבודת כוכבים לתקרובת: **נודות עובדי כוכבים.** של עור: **וקנקניהם.** חרס: **כנוס בהן.** הכניס בהן יין לקיום: **חרצנים וזגין.** פסולת של ענבים וגרעינין שבתוכן: **לחים.** כל שנים עשר חדש: **אסורין.** אף בהנאה: **המורייס.** (ה) שמן של דגים: **ואיסורן איסור הנאה.** שמא עירב בו יין: **וגבינות בית אונייקי.** שם הכפר אבל שאר גבינות מותרין בהנאה ובגמרא מפרש לה (דף לד:): **מפני מה אסרו.** לרבנן קבעי לה דאסרו לה באכילה ולא בהנאה: **והלא קיבת עולה חמורה.** שהעולה אסורה בהנאה ומועלין בה: **שדעתו יפה.** שאינו קץ ומואס בה: **שורפה.** הומי"ר בלע"ז גומעה: **ולא הודו לו.** (ו) לאומרים כן להתירה לכתחלה: **אבל אמרו לא נהנין ולא מועלין.** וכל היכא דתנן הכי שרי מדאורייתא אבל רבנן (ז) דגזרו בה והכי משמע לא נהנין מדרבנן ואם נהנה אין בה מעילה. אלמא מדלית בה מעילה ש"מ האי חלב הכנוס בקיבת העולה כפירשא בעלמא הוא: **בקיבת עגלי עבודת כוכבים.** שנעשו לה תקרובת וגבי עבודת כוכבים אפי' פרש אסור דניחא ליה בנפחיה שיקפא יפה כדאמרינן בגמרא: **השיאו לדבר אחר.** לא רצה לגלות דבר הגזור כדמפרש בגמרא (לה.) טעמא: **כי טובים דודיך.** לשון זכר: **או דודיך.** לשון נקבה והכי קאמרה כנסת ישראל ישקני הקב"ה מנשיקות פיהו כי כן אמר לי טובים דודיך מיין: **חבירו מלמד עליו.** שהוא לשון זכר וכנסת ישראל היא דקאמרה לפני שכינה לריח שמניך טובים וגו' עלמות אהבוך לא שייך למימר לנקבה: **גמ' אף יין אסור.** שנתנסך לעבודת כוכבים: **כפרה כתיב בה.** כפר לעמך ישראל (דברים כא) הלכך אסור בהנאה כקדשים: ה"ג **אמר רב אשי הא אתא לאשמועינן חומץ שלנו.** חומץ של ישראל שהפקידו אצל עובד כוכבים אינו צריך אלא חותם אחד דהואיל ואשמועינן מתני' דלא מנסכי חומץ: **משום איחלופי.** לצורכו להחליפו ברע ממנו: **לא טרח ומזייף.** לסתור חותמו של ישראל ולעשות חותם אחר מזוייף: **יין מבושל.** משמע שהיה מתחלתו יין ביד עובד כוכבים ובשלו אסור בהנאה משום תחילתו: **הא אתא לאשמועינן.** טעמא דהעובד כוכבים בשלו הא בשלו ישראל בהיתר תו לא מיתסר בהנאה וקמשמע לן דלא מנסכי עובדי כוכבים יין מבושל הלכך יין מבושל שלנו שהופקד לעובד כוכבים א"ל כו':

איחלופי

יין מנלן. תימה מאי קא בעי מנלן הא מתניתין איירי בסתם יינם וגזרה דרבנן היא שגזרו על יינם משום בנותיהן וי"ל דודאי עיקר גזרה דסתם יינם (לקמן לו:) משום בנותיהן הוא מיהו לא היו אוסרים אותו בהנאה מטעם זה מידי דהוה אפיתן ושמנם אלא עבדו רבנן ליין נסך גמור שנתנסך לפני עבודת כוכבים שאסור מן התורה משום דדמי ליה ועל יין נסך שואל התלמוד מנלן וא"ת ויין שנתנסך למה לי קרא מי נפיק מכלל שאר זבח וי"ל דאין הכי נמי דזביחה וניסוך שני עניינים הם ומרבה להו לקמן לאסור בפרק ר' ישמעאל (דף נא.) מזבח כל כעין זביחה וניסוך זריקה המשתברת כגון שבר מקל לפניה: **ישתו** יין נסיכם. למאן דדריש להאי קרא בעובדי כוכבים ניחא ולמאן דדריש ליה (מ) בגיטין (דף נו:) גבי טיטוס שאמר מקרא זה על ישראל וכן בספרי ר' יהודה ורבי נחמיה חד דורשו כלפי העובדי כוכבים וחד דורשו כלפי ישראל צריך לפרש שהיו העובדי כוכבים מגנין ישראל על עבודת המזבח כנגד מה שעושין לעבודת כוכבים שלהם ויאכלו וישתו קאי אמזבח שאוכל מנחות ושותה נסכים: **אתיא** שם שם מעגלה ערופה. תימה אדיליף תקרובת עבודת כוכבים ממת ומת מעגלה ערופה נילף מת גופיה שם שם מעבודת כוכבים עצמה כדאמרינן פרק נגמר הדין (סנהדרין דף מז: ושם) גבי האורג בגד למת דרבא יליף דלא מיתסר בהזמנה שם שם מעבודת כוכבים דכתיב בעבודת כוכבים אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם וי"ל דהתם משמשין ממשמשין ממש (ח) דקרא דאבד תאבדון בכלים כשנשתמשו בהן לעבודת כוכבי' הכתוב מדבר. [כדאיתא לקמן דף נא:]: **כפרה** כתיב בה בקדשים. תימה בפ"ק דכריתות (דף ו.) דרשינן וערפו שם שם תהא קבורתה וי"ל דאיצטריך תרוייהו דאי משום דכתי' כפרה (ט) אמרי' לאחר עריפתה מותרת דאין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו ואם מוערפו שם ה"א אינה אסורה עד לאחר מיתה לכך איצטריך כפרה כתיב כקדשים דמיתסר אף מחיים וגם איצטריך לדמותה לקדשים לומר שאינה אלא ביום ושיהא טרפות פוסל בה כדאמרינן בפ"ק דחולין (דף יא.): **אמר** רב אשי הא אתא לאשמועינן חומץ כו'. ה"ה דהוה מצי למימר דאשמועינן דוקא של איסור שנתנסך בעודו יין אבל של ישראל מותר דלאו בר ניסוך הוא אלא חדא נקט דאשמועינן מינה תרתי: **אי** משום אנסוכי חומץ לאו בר ניסוך הוא. מכאן היה נראה להתיר חומץ שלנו במגע עובד כוכבים וגם רבינו משולם התירו ור"ת הקפיד עליו ואמר כי אין אנו בקיאין בטיב חומץ כי מעשים בכל יום בדעות חלוקות יש קורין אותו חומץ ויש קורין אותו יין והמוכר (ס)את הספינה (ב"ב דף צו.) נמי פליגי בריחיה חלא וטעמיה חמרא וגם על הבוסר שהתיר רבינו משולם במגע עובד כוכבים משום דמה שיוצא ממנו נקרא מים כדאמר פרק כל הגט (גיטין דף לא.) משעת כניסת מים לבוסר וכן בפרק ד' דמסכת שביעית (מ"ח) הבוסר משהכניס מים אוכל בו פתו בשדה הקפיד רבינו תם משום דאין אנו בקיאין מתי קרוי בוסר ועוד כתב שפעמים אחת לא נתבשלו היינות וכי בשביל שיינותיהם אינם מבושלות כל צרכיהן הכי נמי נאמר שלא ינהג אותה השנה דין יין נסך:

אלונתית

עין משפט נר מצוה

נא א מיי' פי"א מהלכות מאכלות אסורות הל' א סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סימן קכג סעיף א:
נב ב מיי' שם הלכה יג סמג שם טוש"ע שם סעיף ו:
נג ג טוש"ע שם סעיף יג:
נד ד מיי' פ"ז מהל' עבודת כוכבים הל' ג סמג עשין מו טוש"ע י"ד סימן קלט סעיף א:
נה ה מיי' פ"ט שם הלכה ח סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סימן קמח סעיף יא:
נו ו מיי' פי"א מהלכות מאכלות אסורות הל' טו סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סימן קלו סעיף א:
נז ז מיי' שם הלכה יד סמג שם טוש"ע י"ד סימן קכג סעיף יד:
נח ח ט מיי' פ"ג מהל' מאכלות אסורות הל' יג סמג לאוין קלב טוש"ע י"ד סימן קטו סעיף ב:
נט י מיי' פ"ז מהלכות עבודת כוכבים הל' טו סמג עשין מו טוש"ע י"ד סימן קלט סעיף א:
ס כ מיי' פ"י מהלכות רוצח הלכה ו סמג עשין עח:
סא ל מיי' פי"ד מהל' אבל הלכה כא סמג עשין דרבנן ב טוש"ע י"ד סימן שמט סעיף א:
סב מ נ מיי' פי"ג מהלכות מאכלות אסורות הלכה י סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סימן קיח סעיף א וסימן קל סעיף ג:

◆

תורה אור השלם

1. יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי טוֹבִים דֹּדֶיךָ מִיָּיִן: שיר השירים א ב
2. לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים שֶׁמֶן תּוּרַק שְׁמֶךָ עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ: שיר השירים א ג
3. אֲשֶׁר חֵלֶב זְבָחֵימוֹ יֹאכֵלוּ יִשְׁתּוּ יֵין נְסִיכָם יָקוּמוּ וְיַעְזְרֻכֶם יְהִי עֲלֵיכֶם סִתְרָה: דברים לב לח
4. וַיִּצָּמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר וַיֹּאכְלוּ זִבְחֵי מֵתִים: תהלים קו כח
5. וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה מִדְבַּר צִן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקָדֵשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֵר שָׁם: במדבר כ א
6. וְהוֹרִדוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא אֶת הָעֶגְלָה אֶל נַחַל אֵיתָן אֲשֶׁר לֹא יֵעָבֵד בּוֹ וְלֹא יִזָּרֵעַ וְעָרְפוּ שָׁם אֶת הָעֶגְלָה בַּנָּחַל: דברים כא ד
7. כַּפֵּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּדִיתָ יְהוָה וְאַל תִּתֵּן דָּם נָקִי בְּקֶרֶב עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְנִכַּפֵּר לָהֶם הַדָּם: דברים כא ח

◆

רבינו חננאל

בלורית וגבינה בזו המסכתא אפר מקלה במכות: **מתני'** ואלו דברים של עובדי כוכבים אסורין ואיסורן איסור הנאה היין והחומץ של עובדי כוכבים וכו'. יין מנא לן דכתיב אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם איתקש יין לזבח ואיתקש הזבח למת שנאמר ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת אסור בהנאה אף יין של עובדי כוכבים אסור בהנאה ומת שאסור בהנאה מנא לן כתיב שם בביאת מרים ותמת שם מרים וכתיב בעגלה ערופה שם שנאמר וערפו שם את העגלה ובעגלה כתיב כפרה שנאמר כפר לעמך ישראל בקדשים ומה קדשים אסורין בהנאה אף מת אסור בהנאה. והחומץ של עובדי כוכבים שהיה מתחלתו יין וכן יין מבושל של עובדי כוכבים שהיה מתחלתו יין אסורין בהנאה ומתמהינן פשיטא משום דאחמיץ או משום שנתבשל פקעא ליה איסוריה ומשני רב אשי הא אתא לאשמועינן דלאו כיין נינהו בכל מילי אלא אסורין בהנאה כיין בלבד אבל אי

מסורת הש"ס

א) [עי' פרש"י לקמן לג: ד"ה כשר], ב) [הא דלא אמר זבחי ואמר כזבחי עי' תוס' לקמן לג: ד"ה והיוצא], ג) [עי' תוספות לקמן לב: ד"ה עובד כוכבים ועוד שם ד"ה ההולך], ד) [לקמן לח:], ה) [עי' תוספות לקמן לד: ד"ה מפני], ו) [עי' תוספות לקמן לד: ד"ה השיאו ודע דגרס' הערוך ערך סא א' הסיעו ופי' הסיעו כלומר העתיקו], ז) [עי' תוס' לקמן לד:], ח) [עד דלפא דיד נגמרא גמרי לה ואתא דיד ואשמעיה אקרא ע' תוס' לקמן נב. ד"ה מנהן], ט) קדושין נו. [מגילה כח. זבחים ע: חולין יח.], י) [נ"ל אמר ד"ה וגבינות], כ) לא אמרו. רש"ל, ל) [לקמן לד:], מ) [נוסח תוס' אהא דאיתא בגיטין נו: על קרא ואמר אי אלהימו צור חסיו בו זה טיטוס שחרף וגידף וכו' וא"כ עלי' קאי כל הפסוקי' הסמוכים והיינו קרא אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם ואמרו ג"כ העובדי כוכבים על ישראל וכמ"ש ג"כ רש"י בפי' החומש גב פלי"ו הספרי' לדעת רבי נחמיה ע"ש הוא פשוטו וכרוב נכוונת תוס' ועיין מ"ש מהרש"א דלא מצאתי שם בגיטין ע"כ ולפמ"ש בפ"ד ניחא שפיר], נ) [כדאיתא במגילה כח:], ס) נ"ל פירות.

◆

גליון הש"ס

גמרא א"ל ישמעאל. עיין בר"ש פ"ג משנה א דפרה ועיין בתשובת הריב"ש סימן רפ"ד:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' מפני מה אסרו. נ"ב עיין פרש"י ע"ז סוף דף לד: (ב) שם ואמרו כהן וכו' ולא מועלין חוזר אמר לו מפני שמעמידין אותה: (ג) שם ישמעאל אחי היאך אתה: (ד) שם וזבח גופיה: (ה) רש"י ד"ה המורייס שומן של: (ו) ד"ה ולא הודו וכו' להתירה: (ז) ד"ה אבל וכו' רבנן הוא דגזרו: (ח) תוספות ד"ה אתיא וכו' ממש גמר דקרא וכו' בכלים שנשתמשו בה"ל ואות כ נמחק: (ט) ד"ה כפרה וכו' כפרה הוה אמרינן וכו' כתיב בה קדשים:

◆

לעזי רש"י

הומיר"ר. לבלוע על ידי שאיפה.

◆

מוסף רש"י

בשר הנכנס לעבודת כוכבים. שהעכו"ם רוצה להכניס, מותר. כשאלה אם נוהר ישראל ליטלו עם כניסתו קודם שיקריבו אותו (לקמן לב:). לתרפות. לבקש טעותן למקום אחר (לקמן לב:). מפני מה אסרו גבינות עכו"ם. באכילה, ולרבנן קבעי לה דהא משום חלב של בהמה טמאה ליכא למיחש, דקי"ל חלב טמא אינו עומד, כלומר אינה נקפת (לקמן לה:). כפרה כתיב בה. כפר לעמך ישראל, בקדשים. וקדשים אסורים בהנאה שהרי מועלין בהן (קדושין נז.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com